

2. Mowa zależna – Discours indirect

W mowie zależnej osoba mówiąca przytacza czyjąś wypowiedź w formie relacji, a nie cytatu.

Mowa zależna występuje w formie zdania podrzędnego dopełnieniowego w stosunku do zdania głównego. Jest wprowadzona spójnikiem **que**.

Zdanie główne zawiera orzeczenie typu: **dire** (mówić), **répondre** (odpowiadać), **demander** (pytać), **affirmer** (twierdzić), **ajouter** (dodać), **annoncer** (oznajmić), **déclarer** (ogłosić), **expliquer** (wyjaśnić), **promettre** (obiecać), **avouer** (przyznać), **confirmer** (potwierdzić), **jurer** (sądzić), **crier** (krzyczeć), **proposer** (proponować) itp.

☞ Z mową zależną związane są ściśle określone zmiany gramatyczne:

A/ Zmiana osoby

mówiący → 1. osoba **je, nous**

rozmówca → 2. osoba **tu, vous**

osoby trzecie → 3. osoba **il(s), elle(s)**

mowa niezależna	mowa zależna
Doctor lui dit: „ Vous avez la grippe”. (Doktor <i>mu</i> powiedział: „ <i>Ma pan grype</i> ”.)	Doctor lui dit qu’ il a la grippe. (Doktor <i>mu</i> powiedział, że <i>ma grype</i> .)

B/ Zmiana okoliczników czasu

Jeśli czasownik wprowadzający zdania głównego został podany w jednej z form czasu przeszłego i nie odnosi się do momentu wypowiedzania zdania, wówczas okoliczniki czasu ulegają zmianie:

mowa niezależna	→	mowa zależna
aujourd’hui (<i>dziś</i>)	→	ce jour-là (<i>tego dnia</i>)
demain (<i>jutro</i>)	→	le lendemain (<i>następnego dnia</i>)
hier (<i>wczoraj</i>)	→	la veille (<i>dzień wcześniej</i>)
ce matin (<i>dziś rano</i>)	→	ce matin-là (<i>tego ranka</i>)
ce soir (<i>dziś wieczór</i>)	→	ce soir-là (<i>tego wieczoru</i>)
en ce moment (<i>w tej chwili</i>)	→	à ce moment-là (<i>w tej chwili</i>)
ce mois-ci (<i>w tym miesiącu</i>)	→	ce mois-là (<i>tego miesiąca</i>)
l’avant-hier (<i>przedwczoraj</i>)	→	l’avant-veille (<i>przedwczoraj</i>)

dimanche prochain (w najbliższą niedzielę)	→	dimanche suivant (w nadchodzącą niedzielę)
dimanche dernier (w ostatnią niedzielę)	→	dimanche précédant (w poprzednią niedzielę)
il y a trois jours (trzy dni temu)	→	trois jours plus tôt (trzy dni wcześniej)
dans trois jours (za trzy dni)	→	trois jours plus tard (trzy dni później)
après-demain (pojutrze)	→	le surlendemain (za dwa dni)

mowa niezależna	mowa zależna
Pierre m'a dit: „ Il y a trois jours j'ai acheté nouvelle voiture”. (Pierre powiedział mi: „Trzy dni temu kupiłem nowy samochód”.)	Pierre m'a dit que trois jours plus tôt il avait acheté nouvelle voiture. (Pierre powiedział mi, że trzy dni wcześniej kupił nowy samochód.)

C/ Nastęstwo czasów

mowa niezależna	→	mowa zależna
Présent	→	Imparfait
Imparfait	→	Imparfait
Passé Composé	→	Plus-que-Parfait
Plus-que-Parfait	→	Plus-que-Parfait
Passé Simple	→	Plus-que-Parfait
Futur Simple/Futur Antérieur	→	Conditionnel Présent/ Passé
Conditionnel Présent/Passé	→	Conditionnel Présent/ Passé

mowa niezależna	mowa zależna
Elle m'a dit: „Je partirai demain ”. (Powiedziała mi: „Jutro wyjeżdżam”.)	Elle m'a dit qu'elle partirait le lendemain . (Powiedziała mi, że wyjeżdża następnego dnia.)

☞ Jeżeli w mowie niezależnej występuje zwrot pytający est-ce-que, to w mowie zależnej zastępujemy go **si** (czy)

mowa niezależna	mowa zależna
On se demandait: „ Est-ce-qu'il voyage beaucoup?” (<i>Pytano się: „Czy on dużo podróżuje?”</i>)	On se demandait s'il voyage beaucoup. (<i>Pytano się, czy on dużo podróżuje.</i>)

XV SZYK WYRAZÓW W ZDANIU – L'ORDRE DES MOTS DANS LA PHRASE

1. ZDANIE OZNAJMUJĄCE

Z reguły forma podstawowa zdania oznajmującego ma postać:
podmiot + orzeczenie

podmiot + orzeczenie
Paul mange.
Paul je.

podmiot + orzeczenie + dopełnienie bliższe + (dopełnienie dalsze)
Elle donne un cadeau à un enfant.
Ona daje prezent dziecku.

podmiot + czasownik posilkowy + imiesłów przeszły + dopełnienie bliższe + (dopełnienie dalsze)

orzeczenie

Elle a donné un cadeau à un enfant.
Ona dała prezent dziecku.

☞ Podmiot i dopełnienie bliższe można powtórzyć w zdaniu, stosując do tego odpowiedni zaimek osobowy.

Ces **chaussures**, je **les** ai achetées en Italie. (*Te buty, kupiłam je we Włoszech.*)

2. ZDANIE PYTAJĄCE

Zdanie pytające może mieć trójką formę: **pytania przez inwersję** (szyk przestawny) stosowane w języku pisanym lub w stylu podniosłym, **pytania przez intonację** (które wyróżniają się wyższym tonem głosu) stosowane w języku mówionym i mo-

wie potocznej, oraz pytania o konstrukcji **est-ce que** stosowane zarówno w języku mówionym, jak i pisany.

Pytanie przez inwersję	
orzeczenie + podmiot	As-tu la clé? (<i>Masz klucz?</i>)
przysłówek pytający + orzeczenie + podmiot	Quand finissez-vous le travail? (<i>Kiedy pan/pani kończy pracę?</i>)

Konstrukcja z est-ce que	
est-ce que + podmiot + orzeczenie	Est-ce que tu as la clé? (<i>Masz klucz?</i>)
zaimek pytający (= podmiot) + est-ce qui + orzeczenie	Qui est-ce qui est venu? (<i>Kto przyszedł?</i>)
zaimek pytający (= dopełnienie bliższe) + est-ce que + podmiot + orzeczenie	Qu'est-ce que tu fais? (<i>Co robisz?</i>)

Pytanie przez intonację	
podmiot + orzeczenie	Tu as la clé? (<i>Masz klucz?</i>)
podmiot + orzeczenie + przysłówek pytający	Vous travaillez où? (<i>Gdzie pan/pani pracuje?</i>)

☞ Zaimki i przysłówki pytające:

qui	(<i>kto</i>)	Qui parle? (<i>Kto mówi?</i>)
que	(<i>co</i>)	Que prenez-vous? (<i>Co zamawiacie?</i>)
przysłówek + quoi		À quoi ça sert? (<i>Do czego to służy?</i>)
lequel	(<i>który</i>)	Lequel est-ce que tu prends? (<i>Który bierzesz?</i>)
quel + rzeczownik	(<i>który, jaki</i>)	Quel temps fait-il? (<i>Jaka jest pogoda?</i>)
combien	(<i>ile</i>)	Combien tu veux? (<i>Ile chcesz?</i>)
pourquoi	(<i>dlaczego</i>)	Pourquoi pleure-tu? (<i>Dlaczego płaczesz?</i>)
où	(<i>gdzie, dokąd</i>)	Où est-ce qu'ils sont partis? (<i>Dokąd wyjechali?</i>)

quand	(<i>kiedy</i>)	Quand ils reviennent? (<i>Kiedy wracają?</i>)
comment	(<i>jak</i>)	Comment tu peux le refaire? (<i>Jak możesz to naprawić?</i>)

3. ZDANIE PRZECZĄCE

Przeczenie składa się z dwóch części okalających czasownik. Zazwyczaj ma formę: **ne... pas**.

☞ Przed samogłoskami i „h niemym” **ne... pas** przyjmuje postać skróconą **n'... pas**.

W zdaniach prostych:

podmiot + ne + orzeczenie + pas

Pierre **ne** boit **pas**.

Pierre nie pije.

W zdaniach złożonych:

**podmiot + ne + czasownik + pas + imiesłów
posilkowy przeszły**

Je **ne** suis **pas** partie.

(*Ja*) *nie* wyjechałam.

**podmiot + ne + dopełnienie bliższe
(zaimek osobowy) + orzeczenie + pas**

Je ne vous rappelle **pas**. (*Nie wzywałem pana/pani/was.*)

INNE FORMY PRZECZENIA

ne... plus	(<i>już nie</i>)	Pierre ne joue plus de piano. (<i>Pierre nie gra już na pianinie.</i>)
ne... (encore) jamais	(<i>jeszcze</i>)	Je n'ai encore jamais visité le Palais Royale. (<i>Jeszcze nigdy nie zwiadałem Pałacu Królewskiego.</i>)
ne... pas toujours	(<i>nie zawsze</i>)	Son travail n'est pas toujours si intéressant. (<i>Jego praca nie zawsze jest tak interesująca.</i>)

ne... pas encore	(jeszcze nie)	Je n'ai pas encore regardé ce film sur DVD. (<i>Jeszcze nie obejrzałam tego filmu na DVD.</i>)
ne... ni... ni	(ani..., ani)	Elle n'a ni soeurs, ni frères. ([Ona] <i>Nie ma ani siostr, ani braci.</i>)
ne... aucun	(żaden)	Elle n'a aucune idée. ([Ona] <i>Nie ma żadnego pomysłu.</i>)
ne... personne	(nikt)	Je n'ai pas entendu personne. (<i>Nikogo nie słyszałam.</i>)
ne... rien	(nic)	Il ne peut rien dire. (<i>On nic nie może powiedzieć.</i>)

☞ **W wypowiedziach bez orzeczenia (równoważnik zdania) nie używamy ne:**

Tu est énervée? – **Non, pas du tout.**
 (Jesteś zdenerwowana? – **Nie, wcale.**)

XVI SPÓJNIK – LE CONJONCTION

Spójniki to nieodmienne części mowy, które łączą:

A/ współrzędnie dwa zdania lub części zdań funkcjonalnie podobne, między którymi nie ustanawia się hierarchii (spójniki współrzędne).

B/ podrzędnie dwa zdania, z których jedno jest podporządkowane drugiemu (spójniki podrzędne).

1. Spójniki wyrażające podrzędność

que	że
si	kiedy, jeśli, jeżeli, gdy, gdyby
sinon	jeśli nie
comme	tak jak, podobnie
de même que	tak samo jak
tellement que	tak że
lorsque	gdy
afin que	aby
pour que	aby